

en ongeletterdheid. Paradoxaal genoeg gaf geletterdheid toegang tot wat niet in woorden kon worden gevat.

De domeinen die door het doksaal van elkaar werden gescheiden zaten, net als de beide gezichtshelften van Janus, onlosmakelijk aan elkaar vast maar ze spiegelde elkaar niet. Aan de kant van het schip was het doksaal beschilderd met taferelen uit de bijbel en versierd met beelden van heiligen en apostelen. Het doksaal vertaalde het mysterie dat in het koor werd opgevoerd naar de andere kant. Het doksaal ontnam mensen zicht en stelde er beeld voor in de plaats. Aan de ene kant het domein van het schrift, aan de andere kant het domein van het beeld, van elkaar weggijkend.

Mater liet de bezoekers van de kapel met haar film *Dare Not / Read On* dwars door dat soort barrières heen kijken en eromheen lopen. 'DID You Wonder' klapte om in 'did You know'; 'it is no secret' veranderde in 'i sit on this'. Haast een manifest, een vriendelijk manifest: vrije toegang tot beeld en schrift, zeggenschap over schrijven en lezen, van beide kanten, naar beide kanten.

Het was goed toeven bij het werk van Mater. Zittend op het bankje aan de ene kant van het projectiescherm en dan weer een tijd lang zittend op het bankje aan de andere kant van het projectiescherm, deed het me denken aan leren schrijven op school. Vooral het begin van dat proces: wanneer letters op het punt staan om woorden te vormen maar dat nog niet hoeven te doen; wanneer woorden als het ware door zich heen laten kijken, zich laten spiegelen, vouwen en plooiën; wanneer het papier waar je op schrijft zich aandient als een ruimte die zich van alle kanten laat benaderen. Een dierbare herinnering die niet nostalgisch maakt. Integendeel, kijkend naar Maters werk werd de herinnering een aanstekelijk vooruitzicht: wat er mogelijk wordt als je zo vrij met schrift kan omgaan. Opgewekt liep ik van P/////AKT naar huis en kon ik de gedachte van filosofe Cathérine Malabou, dat we de avondschemering van het schrijven meemaken, van me af schudden.

Monumental Zodiac Suzanne Wallinga

In response to the work of Leyla Aydoslu

Somewhere in between the Whale, Crane, Phoenix and the Oven, there is a place in the heavens for the Sculptor. The French astronomer Nicolas-Louis de Lacaille described this constellation in the southern sky for the first time in the 18th century, when he mapped the stars from the Cape of Good Hope in South Africa. The Sculptor's form is derived from a stone head, placed on a table with three legs. Beside it we see instruments from the artist's studio. From a distance of about 500 million light years, the Sculptor is comprised of a number of galaxies. One of the more renowned of which is the Cartwheel Galaxy — a ring galaxy that is shaped by a smaller galaxy that manoeuvres through the centre of the larger galaxy.

While I pass through the impressive solo of Leyla Aydoslu at P/////AKT, I'm reminded of a girl crush I had around 10 years ago. Mariska Kriek, the astronomer from Leiden, won in 2008 the Christiaan Huygens Science Award for her research into distant galaxies. Since then Kriek has moved to the United States where she teaches at prestigious universities like Princeton and Berkeley. With large astronomical telescopes, among others the Gemini Telescope and the Very Large Telescope in Chile — one of the best places on earth to study distant galaxies at the limits of the perceptible universe — she conducted a considerable amount of discoveries and was the first in the world to measure the radiation of distant galaxies. She consequently developed models that can account for different colours of galaxies. Our universe has the unique quality that it can be studied at different moments in time. This is possible because light has a finite speed. Often the light of stars that we see has been traveling for years in order to reach us. One glance at the above can reveal various times in history at once. Old stars emit mostly red light, while young stars do so in blue.

Upon the floor of the exhibition space Aydoslu has applied a layer of a rust-coloured clay, that functions as a socket for a sedentary, circular sculpture — the form reminds me of the Cartwheel Galaxy. Aydoslu's work is situated in between painting, sculpture, installation

and assemblage. The artist deconstructs architectural elements, often found materials, which she subsequently adapts according to the exhibition space and the human body. She surrenders herself to the process and allows herself to be surprised by the characteristics of the materials she has collected. She is constantly in search of a certain tension that arises through playing with scale, continuity, stability, balance, and spatial contrasts. For years she has been working on a constant development of her own artistic practice; one that carries a certain sculptural immediacy within it that shows.

At the opening I mention to her that the round sculpture amazes me. It seems to have emerged from a completely different era than the twining 'branches' further on in the space that are supported by a structure of wooden slats. Multiple eras appear to co-exist. Aydoslu's galaxy resembles a Medieval astronomical clock that shows different kinds of time at once, often the local time, the place of the sun within the zodiac, the sidereal time and a distribution in hours between sunrise and sunset that varies from day to day. Since the fifteenth century, we can identify ingenious examples of such measurements from various cultures: from the Prague astronomical clock to the Intihuatana of the Machu Picchu. Aydoslu's sculpture contributes to the sensation of a distortion of time. Is it not the ultimate goal of artistic production to transform our understanding of time?

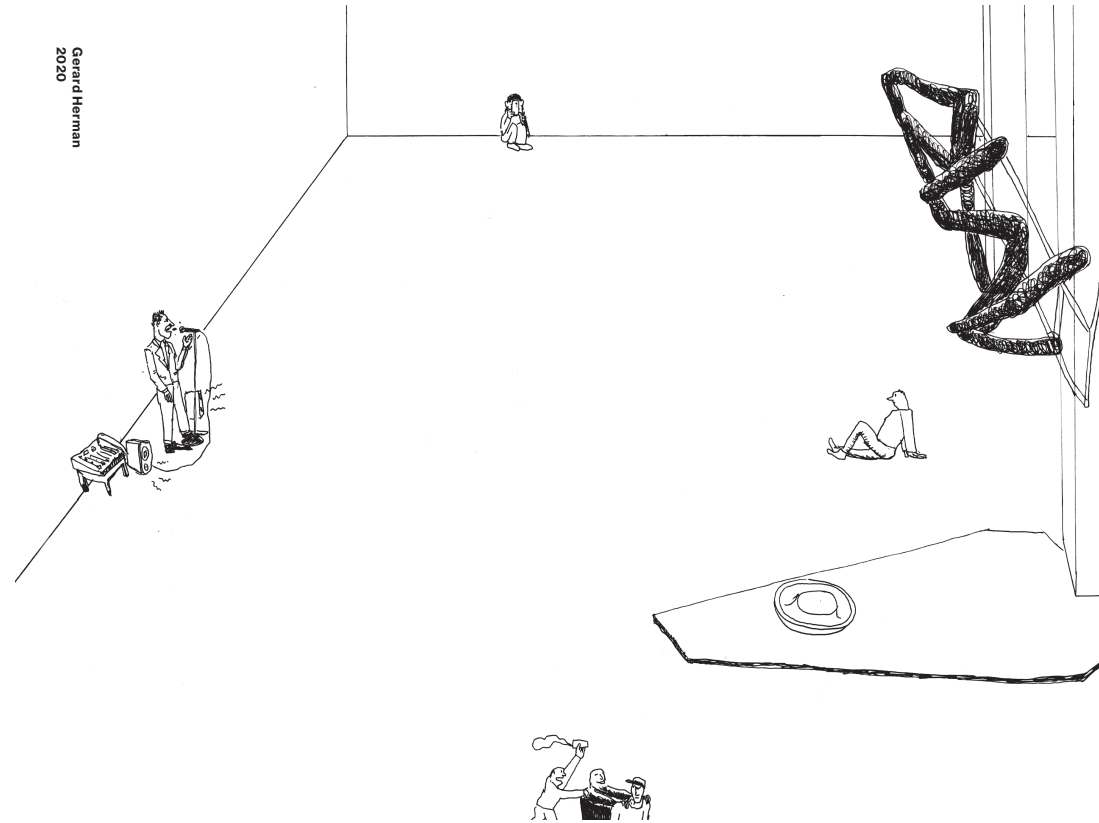
The Spanish curator Chus Martinez wonders how art can change our experience of the history of time at a time in which we agree that multiple histories co-exist contiguously. There is not one modernity, but many modernities that supplement each other, challenging, and upending each other. Art can contribute to the experience of a new form of time, that if it were up to Martinez, would be of an anachronistic nature.

Anachronism points according to Martinez to a situation in which rhythm takes the place of duration. Rhythm is tempo: power, vibration and movement. Duration is the melody of history and signifies a certain

order. Rhythm follows intensity. How can we leave the melodic way of understanding history? Using anachronism as a method does not offer a solution to our problems, but it can offer the opportunity for the experience of a tension, a discontinuity, a warped time as an understanding of time in which no objection is made against repetition, or against the imitation of what has already happened. Anachronism implies an acceptance of the importance of rhythm as fundamental for understanding the relation between matter and energy. According to Martinez, in relation to art we should, just like Gaston Bachelard, speak of a rhythmic realism: the introduction of material and conceptual parameters that are directed at discarding the need to construe cultural identity in terms of the philosophy of history.

Aydoslu's work is abstract, she avoids recognizable shapes or references to reality. While I am reminded of galaxies and zodiacs, it is mostly the sense of corporeal bewilderment that is foregrounded in the relations between the elements of the work. 'Your body becomes a sort of slat upon which the large grey branching or the red, angular clay figure of the sculptures can measure their size', is how Marsha Bruinen put this in words in *Metropolis M*. With Aydoslu's show at P/////AKT, however, she has cut across the melodic experience of space, which if you ask me is the first time it is phrased as such. She remains modest about it herself. The Sculptor is a slightly inconspicuous constellation that is not very visible from the northern hemisphere. It is not visible to those observing from Belgium and the Netherlands. But, the next time I'm traveling, I'll look for Leyla Aydoslu in the stars.

Gerard Herman
2020

Ergens tussen de Walvis, Kraanvogel, Feniks en de Oven, is een plekje aan de hemel voor de Beeldhouwer. De Franse astronoom Nicolas-Louis de Lacaille beschreef dit sterrenbeeld aan de zuidelijke hemel voor het eerst in de achttiende eeuw, toen hij vanaf Kaap de Goede Hoop in Zuid-Afrika de sterrenhemel in kaart bracht. De Beeldhouwer wordt gevormd door een kop uit steen, geplaatst op een tafel met drie poten. Ernaast zien we instrumenten uit het kunstenaarsatelier. Op een afstand van ongeveer 500 miljoen lichtjaren, bevat de Beeldhouwer een aantal sterrenstelsels. Een van de bekendere is het Karrenwielstelsel – een ringvormig sterrenstelsel dat wordt gevormd door een kleiner sterrenstelsel, dat zich door het centrum van het grotere sterrenstelsel manoeuvreert.

Terwijl ik door de indrukwekkende solo-tentoonstelling van Leyla Aydoslu bij P/////AKT loop, denk ik aan mijn girl crush van een jaar of tien geleden. De Leidse astronome Mariska Kriek won in 2008 de Christiaan Huygens Wetenschapsprijs voor haar onderzoek naar vergelegen sterrenstelsels. Ondertussen is Kriek verhuist naar de Verenigde Staten, waar ze alweer jaren lesgeeft aan prestigieuze universiteiten als Princeton en Berkeley. Met grote astronomische telescopen, waaronder de Gemini Telescoop en de Very Large Telescoop in Chili – een van de beste plekken ter wereld om verre sterrenstelsels aan de rand van het waarneembare heelal te bestuderen – deed ze een groot aantal waarnemingen en was ze de eerste ter wereld die de straling van sterlicht van verre sterrenstelsels heeft gemeten. Ze ontwikkelde vervolgens modellen die verschillende kleuren van sterrenstelsels kunnen verklaren. Ons heelal heeft de unieke eigenschap dat het op verschillende momenten in de tijd kan worden bestudeerd. Dit is mogelijk, omdat licht een eindige snelheid heeft. Zo is het licht van sterren dat wij zien, vaak jaren onderweg om de ons te bereiken. Met één blik omhoog zijn verschillende tijdstippen in de geschiedenis tegelijkertijd waar te nemen. Oude sterren stralen vooral rood licht uit en jonge sterren stralen in het blauw.

Op de vloer van de tentoonstellingsruimte heeft Aydoslu een roestkleurige laag klei aangebracht, die als sokkel functioneert voor een liggende, cirkelvormige sculptuur – de vorm doet me denken aan het Karrenwielstelsel. Aydoslus werk bevindt zich tussen schilderkunst, beeldhouwkunst, installatie en assemblage. De kunstenaar deconstructueert architecturale elementen, vaak gevonden materialen, die ze vervolgens aan de tentoonstellingsruimte en het menselijke lichaam aanpast. Ze geeft zichzelf bij het maken over aan het proces en laat zich daarbij verrassen door de eigenschappen van de door haar samengebrachte materialen. Hierbij is ze telkens weer op zoek naar een bepaalde spanning, die ontstaat door te spelen met schaal, continuïteit, stabiliteit, evenwicht en ruimtelijke tegenstellingen. Al jarenlang werkt ze aan een constante ontwikkeling van haar artistieke praktijk, die een bepaalde sculpturale directheid in zich draagt die opvallend is.

Tijdens de opening vertel ik haar dat de ronde sculptuur me verwondert. Hij lijkt uit een geheel andere tijd te komen dan de overhellende ‘takken’ verderop in de ruimte, die worden ondersteund door een structuur van houten latten. Er lijken verschillende tijden tegelijk te bestaan. Aydoslus sterrenstelsel heeft iets weg van een middeleeuwse astronomische klok, die verschillende soorten tijd tegelijk aangeeft, vaak de plaatselijke tijd, de plaats van de zon in de dierenriem, de sterrentijd en een verdeling in uren tussen zonsopgang en zonsondergang, die van dag tot dag verschilt. In verschillende culturen vinden we vanaf het einde van de vijftiende eeuw ingenieuze voorbeelden terug: van het astronomische uurwerk in Praag tot de Intihuatana van de Machu Picchu. Aydoslus sculptuur draagt bij aan een gevoel van een verdraaiing van de tijd. Is het niet een van de ultieme doelen van artistieke productie om ons idee van tijd te transformeren?

De Spaanse curator Chus Martínez vraagt zich af hoe kunst onze ervaring van de geschiedenis kan veranderen, in een tijd waarin we het eens zijn dat er meerdere geschiedenissen naast elkaar bestaan. Er is niet één Moderniteit, maar meerdere moderniteiten, die

elkaar aanvullen, uitdagen en onderuit halen. De kunst kan bijdragen aan het ervaren van een nieuwe vorm van tijd, die als het aan Martínez ligt, anachronistisch van aard is.

Anachronisme duidt volgens Martínez op een situatie waarin ritme de plaats inneemt van duur. Ritme is tempo: kracht, vibratie, beweging. Duur is de melodie van de geschiedenis, en verwijst naar een zekere orde. Ritme volgt intensiteit. Hoe kunnen we de melodische manier van het begrijpen van de geschiedenis verlaten? Anachronisme als methode biedt geen oplossing voor al onze problemen, maar werpt de mogelijkheid op voor het ervaren van een spanning, een discontinuïteit en een vervormde tijd. Een begrip van tijd waarin geen bezwaar bestaat tegen herhaling, of over het nabootsen van wat al heeft plaatsgevonden. Anachronisme impliceert het accepteren van het belang van ritme als fundamenteel voor het begrijpen van de relatie tussen materie en energie. Met betrekking tot kunst moeten we, net als Gaston Bachelard, volgens Martínez spreken van een ritmisch realisme: de introductie van materiële en conceptuele parameters die zijn gericht op het verwerpen van de noodzaak om culturele identiteit te construeren in termen van de filosofie van de geschiedenis.

Het werk van Aydoslu is abstract, ze vermijdt herkenbare vormen of verwijzingen naar de werkelijkheid. Terwijl ik denk aan sterrenstelsels en dierenriemen, is het vooral de lichamelijke verwondering die op de voorgrond staat in de relaties tussen de elementen. ‘Je lichaam wordt een soort lat waaraan de grote grijze vertakkingen of de rode, hoekige figuur van klei van de sculpturen hun eigen grootte kunnen afmeten’, schrijft Marsha Bruinen hierover in Metropolis M. Met haar presentatie bij P/////AKT doorbreekt ze echter ook de melodische ervaring van ruimte, wat mij betreft voor het eerst zo uitgesproken. Zelf blijft ze er bescheiden over. De Beeldhouwer is een wat onopvallend sterrenbeeld, dat niet goed is te zien vanaf het noordelijk halfrond. Het is voor waarnemers in Nederland en België dan ook niet zichtbaar. Maar de volgende keer dat ik op reis ben, zoek ik Leyla Aydoslu in de sterren.

9 June – 21 July 2019

Text by Niña Weijers, *This Article*

Reflected upon by Marijn Ottenhof, *The ghost in the machine*, performance, 21 July 2019

Mickey Yang
Closed eyes

0000000000
0000000000 0000
000MPH 3

o

o
o
o
o
o
o